

MOJI SPOMINI NA GIMNAZIJI

Suzana Gouth

Po naključju sem na facebooku

spoznala profesorja Tomija Bušinoskega, ki me je obvestil o tem, da bo v oktobru srečanje generacij in opozoril tudi na možnost kakega zapisa o mojih letih na gimnaziji, kar bodo na spletni strani eventualno objavili. Ideja mi je res ugajala, hotela sem se takoj lotiti dela, toda tu je prišla vmes drobna malenkost, zaradi katere so ta moja zadnja leta v Jugoslaviji postala tabula rasa, torej čisto nepopisana tabla. Rezultat enega, zame pretresljivega dogodka je imel takšen učinek, da se ničesar ne spominjam več. V enem letu sem pozabila skoraj popolnoma govoriti slovensko. Kakor koli sem hotela, se nisem mogla spomniti nobenega dogodka, niti imena mojih tamkajšnjih profesorjev, niti sošolcev. Zaman premišlujem o tem, da sem bila član pevskega zbora, niti sledu ni v mojih spominih o tem. Sem pa našla pred kratkim fotografijo našega zbora, in takrat se mi je posvetilo, da sem izrezala mojo podobo, ker mi ni bila všeč. In to je tudi vse, kar o tem vem. Bilo je pred dvainšestdesetimi leti, ko sem se vpisala v tretji razred nižje gimnazije v Murski Soboti, ki sem jo obiskovala le dve leti. Takrat sem še živela v Puconcih pri dedku, ki je bil tam evangeličanski duhovnik. Mame in očeta nisem poznala, ker sta živela na Madžarskem. Mama je bila Slovenka, oče pa Madžar. Spoznala sta se po tistem, ko so 16. aprila 1941 Nemci v Prekmurju predali oblast Madžarom, in je oče na višje poveljstvo s svojo vojaško enoto zasedel Puconce. Moral je opravljati tudi svoj civilni poklic, poučevati v osnovni šoli – v madžarskem jeziku! -, kjer je učila tudi mama. Ljubezen ne pozna meja, kakor pravijo, ne pozna nobenih ovir, pa tudi politike ne upošteva. Potem je bilo vojne konec, oče je padel v rusko ujetništvo, mamo so izgnali iz Jugoslavije, jaz pa sem ostala v Puconcih. Tam sem preživela najlepših 16 let mojega življenja, kljub temu, da sem večkrat premišljevala o tem, da ni čisto normalno, da sem jaz tako rekoč brez staršev. Meja med Jugoslavijo in Madžarsko je bila hermetično zaprta, dolga leta nobenih stikov nismo imeli med seboj. In potem je prišel dan,

ko sem čisto nepričakovano spoznala mamo. Dobila je vizo, kar je bilo dovoljenje za vstop v Jugoslavijo. Dobila jo je, ker se je spomnila, da je med vojno svojemu bratu, ki je sodeloval z osvobodilno fronto, v Puconcih predala kratkocevno orožje, ki ga je ukradla mojemu očetu, ker so Madžari izvajali dobesedni pogrom na odporne. To zadevo je navedla v svoji prošnji, in je v kratkem času dobila težko pričakovano dovoljenje. Z mešanimi občutki sem pričakovala mamo na murskosoboški postaji, ker sem bila tako rekoč že odrasla, ko sem se morala sprijazniti s predvideno situacijo, da bo ena povsem tuja ženska čez nekaj minut postala moja mama. Ko sva se prvič videli, so njene oči, njen obraz plavali v solzah, mene pa se je polastil občutek nihilizma. – Tu imam dovoljenje za preselitev v Szombathely, - mi je sporočila z veseljem. V tem hipu sem jo nadvse začela sovražiti. – Ne grem, sem ji rekla, Puconci so moj dom, hočem živeti v Jugoslaviji. Morala sem kljub temu oditi, kajti dedek se je strinjal z njeno željo. Po njegovem mnenju je bil že prestar, in bi bilo tvegano, če bi jaz tam ostala sama, kdo bi potem plačeval moj študij. Zapustila sem kmalu vse in vsakogar, kar je do takrat pomenilo moje življenje. Sledili so dnevi, tedni meseci žalosti in joka. Skušala sem se popolnoma posvetiti učenju madžarskega jezika, in misli preusmerjati daleč v stran od tega, kar me je mučilo. Čez eno leto, torej v počitnicah, sem lahko potovala domov. Takrat nisem več znala povedati niti najenostavnejšega stavka v slovenskem jeziku. Cele počitnice sem se posvetila učenju slovenskega jezika. Brala sem časopis, obiskovala moje prijatelje v Puconcih, poslušala slovenski radio. Z veseljem sem ugotavljala, da mi gre iz dneva v dan bolje. Še preden nadaljujem, moram priznati, da sem sčasoma spoznala požrtvovalnost mame, sem lahko ugotovila, da je bila najboljša, ki si jo človek lahko želi, in sem zato Vsemogočemu celo življenje bila hvaležna, da mi je podaril takšnega čudovitega človeka.

Spomnila sem se mojega najljubšega profesorja Franca Zadravca, ki je z izredno lepo fonetiko in intonacijo govoril slovensko, z velikim navdihom deklamiral ali prebral kakšen biser slovenske poezije, Gregorčiča, Kosovela, Kajuha ... Bila sem že profesor nemškega in ruskega jezika, ko sem začela prevajati nekatere slovenske pesmi, ki so mi še vedno zvenele v ušesih, kakor jih je profesor dr. Zadravec prebral. Prvi moj prevod je bila pesem Gregorčiča »Soči«. Tako so

Madžari lahko spoznali to čudovito lepo pesem tudi na radiu Budimpešta, ki jo je deklamiral znani madžarski igralec. Tej oddaji so sledile pozneje tudi druge. Prevedla sem slovensko himno v madžarščino, madžarsko himno pa v slovenščino. To je bilo najtežje. Ko še nismo imeli tukaj možnosti za učenje slovenskega jezika, ker nismo imeli niti slovenske televizijske, niti radijske oddaje, sem v knjižnici kupovala stare slovenske Vestnike, ki so jih prodajali za ceno starega papirja, in se iz njih učila slovenščine. Lahko bi bila pravzaprav ponosna, da sem na sombotelski, takrat pedagoški visoki šoli, ki je danes že univerza, prva poučevala slovenski jezik in književnost. Profesorica dr. Zinka Zorko, ki je bila takrat pravzaprav moja mentorica, je letno dvakrat prišla k nam, in takrat je študente po dva tedna poučevala ona. Rektorju je predlagala, da bi me poslali v Slovenijo na študij slovenskega jezika, toda šolski sekretar partije je povedal, dokler bo njihov režim obstajal, jaz tam ne bom učila, ker imam vse sorodnike v Jugoslaviji, in sem zaradi tega nezanesljiva. Povrh tega me je vzgajal duhovnik, torej bilo bi absurdno, če bi jaz vzgajala bodoče učitelje. Skoraj deset let sem bila član LIKUS-a v Mariboru, kjer je predsednik gospod Zmago Rafolt vsako leto objavil po eno mojih novel. Leta 2007 mi je podaril priznanje za sodelovanje v Zbornikih ljudskih piscev. Bila sem 20 let tudi madžarsko-slovenski tolmač pri izvršnem svetu in partijskem komiteju v Sombotelu. Profesorja Franca Zadravca ohranjam v svojem najlepšem spominu, kajti njegovi karizmatični osebnosti se imam zahvaliti za vse, kar je v mojem svetu, v mojih dejanjih, v mojih mislih povezano s slovenskim jezikom in slovensko književnostjo. To je vse, kar hranim v spominih na murskosoboško gimnazijo, kar pa ni malenkost, kajti determiniralo je celo moje življenje. Nepozabno je bilo za mene tudi srečanje s cenjenim profesorjem po dvajsetih letih v Ljubljani, ko je že bil predstojnik slovenske katedre na fakulteti, in me je takoj spoznal, ko sem prišla tja na seminar slovenskega jezika.

Še sedaj, ko sem stara že 76 let, in od tega živim več kot šest desetletij v popolnoma madžarskem okolju, skušam ohraniti na neki stopnji znanje slovenskega jezika. Vem, da moje znanje močno šepa, in tudi spomini so povsem obledeli. Vem pa še vedno, v katerem posloplju se je gimnazija nahajala. Ko se peljem iz Sombotela preko Murske Sobote v Radgono, vedno zmanjšam hitrost

pred šolo na desni strani, ki je igrala tako odločilno vlogo v mojem življenju, in še vedno upam, da mi bodo enkrat kamni le začeli pripovedovati.

Suzana Gouth

